

NORGES JEGER- OG FISKERFORBUND

Det kgl. Fiskeri- og kystdepartement
Postboks 8118 Dep
0032 Oslo
postmottak@fk.d.dep.no

Vår ref: 521.0/øf/aal-2013

Deres ref: 13/42

Hvalstad, den: 22.03.13

Høringsuttale til forslag til forskrift om nytt forvaltningsregime i Hardangerfjorden

NJFF og NJFF-Hordaland viser til høring fra FKD om forslag til særskilte tiltak for akvakulturrelatert virksomhet i Hardangerfjorden av 08.02.2013 (deres ref.: 13/42). Høringsbrevet omhandler forslag til regulering av den stående biomassen i Hardangerfjorden, inkludert Langenuen.

Norges Jeger- og Fiskerforbund (NJFF) representerer ca 120.000 medlemmer, hvorav i Hordaland ca 7000. Disse 7000 er tilknyttet 26 lokallag av fylkeslaget Norges Jeger- og Fiskerforbund-Hordaland (NJFF-Hordaland). 11 av lokallagene i Hordaland ligger innenfor forskriftens virkeområde, mens ytterligere en forening leier fiskerett i ei sjøareelv som ligger i nevnte område. Mange sportsfiskere og foreninger er således sterkt påvirket av hvordan situasjonen for de ville lakse- og sjøarebestandene i Hardangerregionen utvikler seg, dette har også sosiale og næringsmessige virkninger.

Kort om forskriften

NJFF/NJFF-Hordaland mener at forslaget til forskrift kan bidra til en viss bedring i forholdene for de ville lakse- og sjøarebestandene i Hardangerfjordsystemet, men forslaget går ikke langt nok for å sikre de ville anadrome bestandene på lang sikt. At virkeområdet for forskriften inkluderer anleggene ut til og med Langenuen er positivt, og vil bidra til å lette smittepresset av lakselus for den ville laksesmolten på vei ut fra elvene i Hardanger til havet. Men forslaget er kun et lite skritt i riktig retning, og vil ikke være tilstrekkelig til endelig å løse problemene for vill laks og sjøare i Hardangerregionen.

Imidlertid mener NJFF/NJFF-Hordaland at forslaget i § 7, *Utnytting av den reduserte delen*, er negativt. At de siste 10 000 tonnene (som følger av reduseringen i MTB i scenario 1) skal kunne nyttes etter samme regelverket som foreslås for de grønne konsesjonene (egen høring) er ikke tilstrekkelig. NJFF/NJFF-Hordaland mener at det må være 0-toleranse for utslipp av både lus og rømt laks fra denne delen av produksjonen. Oppdrettere må kunne dokumentere at dette kan oppnås gjennom endret teknologi og produksjonsregime, og ikke gjennom medikamentell behandling eller tradisjonelle åpne mærder. Det må i tillegg være et absolutt krav at all fisk i denne tilleggsproduksjonen er merket på en slik måte at de er sporbare tilbake til oppdretter. Uten en slik merking vil det være vanskeligere å kunne verifisere det dersom det er rømt fisk fra gjeldende anlegg.

NORGES Jeger- og Fiskerforbund

Situasjonen for sports- og næringsfisket i Hardangerelvene og Hardangerfjorden

Siden midt på 1990-tallet har villaksen vært fredet for stangfiske i alle laksevassdrag i Hardangerfjorden, med ett unntak. I Etneelva ble fisket etter villaks og sjøaure stoppet fra 2010, og elveeigarlaget i Etne vedtok også i 2011 å stoppe alt fiske i elva. I 2012 var elva igjen åpnet for fiske. I tillegg har sjølaksefisket i Hardangerfjorden i ordinær fisketid, det vil si i perioden 1. juni til 4. august, også vært fredet i mer enn et tiår nå. På tross av disse drastiske tiltakene har villaksen i alle elver i Hardangerfjordsystemet fortsatt hatt en stadig tilbakegang, og i de fleste elvene er de opprinnelige laksestammene nå nær utryddelse. Dermed er sportsfiske etter laks i hele Hardanger – samt alt sjølaksefiske – nær totalt utradert! I tillegg innførte Fylkesmannen i Hordaland fra og med 2010 fiskeforbud etter sjøaure i vassdraga i midtre Hardangerfjorden, dette på grunn av den sterke negative innvirkningen fra lakselus på sjøauren. På toppen av dette er det populære vårfisket etter sjøaure med stang fra land stengt. Et stort antall vitenskapelige rapporter fra HI, Universitetet i Bergen, NINA, Rådgivende Biologer A/S og andre, har med all tydelighet vist at situasjonen for vill laks og sjøaure er svært kritisk, og at årsaken er lakselus fra oppdrettsindustrien.

De omfattende kuttene i sportsfisket etter sjøaure og laks medfører betydelige tap av inntekter for elveeiere, utleiere av hytter og båter, campingplasser, lokal service som hoteller, butikker, bensinstasjoner m.m., men størst er tapet i form av livskvalitet for den delen av befolkningen som har mistet en viktig lokal og regional rekreasjonsform.

Mulige tiltak, «Nasjonalt pilotprosjekt for Hardangerfjorden»

De siste åra har det pågått en frivillig prosess i form av det såkalte Nasjonale pilotprosjekt for Hardangerfjorden, basert på en plan utarbeidet av forskere fra Havforskningsinstituttet, Rådgivende biologer samt Uni Miljø (Rapport fra havforskningen nr 10-2010). Denne prosessen har vært initiert av fiskeridirektoratet støttet av Mattilsynet, Direktoratet for naturforvaltning (DN) og Hordaland fylkeskommune. Hensikten med det nasjonale pilotprosjektet var å få til et felles løft, også økonomisk, der alle impliserte parter i regionen slo seg sammen for å få gjennomført viktige tiltak for styrking av de ville lakse- og sjøaurebestandene i Hardanger. Oppdrettsindustrien har i denne forbindelse bidratt med delfinansiering til tiltak som skal bøte på problemene de selv tar ansvaret for, det vil si lakselus og rømt laks. Det er nå i regi av pilotprosjektet laget en tiltaksplan for de viktigste sjøaurevassdragene i Hardanger. Planen er laget av Rådgivende Biologer A/S, og vil bli publisert i nær framtid. Departementet bør allerede for 2013 sette av midler på revidert statsbudsjett for å følge opp de foreslåtte tiltakene i denne planen. Ellers er det bestilt ei oppgangsfelle til utplassering i Etneelva i løpet av våren. Denne skal brukes til å sortere ut oppdrettsfisk på veg opp mot gyteplassene i elva.

Hardangerfjorden er landets tettete oppdrettsområde og har spesielle og særegne utfordringer. Det er i dag et frysvedtak på oppdrettsindustrien fattet av FKD i april 2008. Havforskningsinstituttet (HI) gjorde allerede i 2004 en utredning i forbindelse med Nasjonale Laksefjorder hvor det kom fram at produksjonsmengden av laksefisk i Hardangerfjorden allerede da var for høy og ikke bærekraftig. Om påvirkningene fra akvakultur i Hardangerfjorden ikke reduseres betydelig er det stor fare for at mange av de ville lakse- og

NORGES JEGER- OG FISKERFORBUND

sjøaurebestandene vil gå tapt. NJFF/NJFF-Hordaland støtter derfor et forslag om å sikre de truede bestandene i Hardangerfjorden i en genbank. Dette vil imidlertid bare sikre bestandene midlertidig, og vil ha begrenset verdi så lenge de viktigste miljøtruslene ikke reduseres slik at bestandene kan reetableres igjen.

Rømming

I høringsnotatets kap. 4.1 vises det i en tabell til at mengde laks rapportert rømt i Hordaland og Hardanger falt helt ned til 0 individer i 2012. Slik sett skulle man tro at FKDs 0-visjon for rømming var oppfylt. Imidlertid er det vel kjent at det var flere urapporterte rømminger i denne regionen, og fiskeridirektoratet la da også ned en del arbeid for å finne kilden(e) for den rømte laksen. Tallene under fra elveigarlaget i den viktigste lakseelva i regionen, Etne, indikerer heller ikke 0-rømming, verken i fjor eller de foregående år.

Etneelva oppdrettslaks	2010	2011	2012
Utfiske i elv	349	157	152
Kilenot i sjø	312	231	111
Sesongfiske i elv	0	0	40
Telling sen høst	302	123	146
Sum	963	511	449

0-visjonen er med andre ord ikke oppfylt selv om en oppnår 0-rømmingsmeldinger.

Når det gjelder andelen rømt oppdrettslaks i de andre elvene i Hardangerfjorden er denne dramatisk høy de fleste år (> 20 % for de fleste vassdrag), og i henhold til LFI-Unifob sin rapport 163 (2009) var dette tilfelle i alle åra fra 2004 til 2009. Her konkluderes det med at *"umiddelbare tiltak for å redusere angrep av lakselus og rømminger av oppdrettslaks er nødvendig for å opprettholde de gjenværende villaksbestandene på Vestlandet"*. I Etnevassdraget, et nasjonalt laksevassdrag med tilhørende nasjonal laksefjord utenfor var innslaget av rømt laks høsten 2010 på hele 75 %. Dette var en økning fra det forrige rekordåret 2009, da andelen var 68 %. For 2012 viser gytefisktelinger i regi av Uni miljø et stabilt antall oppdrettslaks i elvene på Vestlandet sammenliknet med 2011, men på grunn av at innsiget av villaks har vært bedre, så er andelen rømt laks lavere i gytebestandene disse to åra.

Lakselus

Havforskningsinstituttet la i januar 2012 fram rapporten "Risikovurdering – miljøverkninger av norsk fiskeoppdrett". Her konkluderer HI med at lakselusinfeksjonen på vill laksesmolt i Hardangerfjorden virker å være høy i 2012. Allerede tidlig i sesongen var det betydelig med lus, og på alle lokalitetene beregnes estimert bestandsreduksjon som høy under smoltutvandringen. Resultatene fra et omfattende feltarbeid viste til dels ekstremt høye infeksjoner på sjøørret i ytre del av Hardangerfjorden fra begynnelsen av juni 2012 (figur 4.5.4, se Bjørn m.fl. 2012 for ytterligere detaljer). Fram til og med uke 22 (overgangen mai/juni) var smittepresset imidlertid bare lett forhøyet. Fra og med første uke av juni (uke 23) og gjennom hele juni måned (uke 26) var smittepresset svært høyt, og vill sjøørret i spesielt ytre men til dels også midtre Hardanger hadde ekstremt høye lakselusinfeksjoner. Situasjonen for

NORGES JEGER- OG FISKERFORBUND

vill laksefisk er med andre ord i dag kritisk og bestandstruende. Det er også dokumentert av HI at dagens brakkleggingssoner (jfr soneforskriften fastsatt av Mattilsynet) er for små til å ha noen reell effekt med hensyn til smittespredning til villfisken. Disse studiene ble publisert på instituttets nettsider i januar i år, se

http://www.imr.no/nyhetsarkiv/2013/januar/brakklegging_tatt_av_strommen/nb-no

Dette viser i sum at dagens regime, med brakkleggingssoner, våravlusinger av oppdrettsfisken m.m ikke gir villfisken i Hardangerfjorden den nødvendige beskyttelsen, tvert i mot er lusepresset i fjorden til dels ekstremt høyt. En relativt moderat reduksjon i biomassen i dette området er derfor neppe tilstrekkelig til å sikre overlevelsen til villaksen og sjøauren i Hardanger på et bærekraftig og høstbart nivå i henhold til formålene i «Lakseloven».

Mangler miljømål

I forslaget til Hardangerfjordforskrift mangler det et sett av styringsparametre i form av miljømål basert på overvåking av villfisken som eksempelvis maksimal tillatt innslag av rømt laks på gyte plassene i elvene, maksimalt tillatt antall av lakselus i gjennomsnitt pr utvandrende vill laksesmolt etc. Dette må tas inn i forskriften, det er tross alt villfisken forskriften er tenkt å skulle hjelpe og det er villfiskens helse som må være suksesskriteriet det måles etter på sikt. I det opprinnelige oversendelsesbrevet fra Fiskeridirektoratet til FKD i 2009 var det forslag om å ta inn konkrete miljømål som skulle utløse tiltak i næringen dersom miljømålene ikke var nådd. I forslaget til forskrift er disse miljømålene fjernet, noe som er svært beklagelig. Miljømålene som opprinnelig var foreslått var;

- Det skal i gjennomsnitt ikke være mer enn 5 % rømt oppdrettsfisk i gytebestandene av laks i elvene Opo, Kinso, Eio, Granvinselva, Jondalselva, Steinsdalselva, Hattebergselva og Uskedalselva, etter at utfisking av rømt fisk er gjennomført.

- Det skal ikke finnes prematur tilbakevandret sjøaure i elvosene før 15. juni, og heller ikke opphopninger av luseskadet sjøaure senere i sesongen. Begge deler gjelder for alle vassdrag innen virkeområdet for forskriften.

- Det skal i gjennomsnitt være maksimalt 5 lus per utvandrende vill laksesmolt fanget i virkeområdet for forskriften.

NJFF/NJFF-Hordaland mener at dette er viktige og kvantifiserbare og konkrete mål som må på plass i forskriften. Bakgrunnen for det såkalte frysvedtaket, og for utarbeidelsen av denne forskriften, har vært hensynet til villfisken i Hardangerfjordbassenget. Det vil da være meningsløst å sette i verk tiltak uten å måle effekten av disse tiltakene på nettopp villfisken.

Konklusjoner:

- ◆ Det er dokumentert av bl.a. HI at dagens regime, med brakkleggingssoner, våravlusinger av oppdrettsfisken m.m ikke gir villfisken i Hardangerfjorden den nødvendige beskyttelse, tvert i mot er lusepresset i fjorden til dels ekstremt høyt. En relativt moderat reduksjon i biomassen i dette området er neppe tilstrekkelig til å sikre overlevelsen til villaksen og sjøauren i Hardanger på et bærekraftig og høstbart nivå.
- ◆ NJFF/NJFF-Hordaland krever at biomassetaket for Hardangerfjorden fastsettes til maksimalt 50.000 MTB som foreslås i utkastet til forskrift (Scenario 1), dette for å begrense lakseluspresset i fjorden, og mengden rømt oppdrettslaks i de lokale elvene i gytetida.

NORGES JEGER- OG FISKERFORBUND

- ◆ NJFF/NJFF-Hordaland krever i tillegg at det gjøres en evaluering av forskriftens effekt på vill laks og sjøaure i Hardangerregionen i løpet av 2018, etter at om lag to produksjonssykluser er gjennomført etter det nye forvaltningsregimet.
- ◆ Viser evalueringen i 2018 at situasjonen for villaksen og sjøauren i Hardangerregionen ikke er vesentlig forbedret, må FKD iverksette nye, strengere tiltak, eksempelvis i form av ytterligere kutt i tillatt MTB innenfor forskriftens virkeområde.
- ◆ NJFF/NJFF-Hordaland mener at miljømålene som skulle utløse tiltak i næringen dersom miljømålene ikke var nådd, som var listet opp i det opprinnelige oversendelsesbrevet fra Fiskeridirektoratet til FKD i 2009, må tas inn igjen. Disse var;

- Det skal i gjennomsnitt ikke være mer enn 5 % rømt oppdrettsfisk i gytebestandene av laks i elvene Opo, Kinso, Eio, Granvinselva, Jondalselva, Steinsdalselva, Hattebergselva og Uskedalselva, etter at utfisking av rømt fisk er gjennomført.

- Det skal ikke finnes prematurt tilbakevandret sjøaure i elvosene før 15. juni, og heller ikke opphopninger av luseskadet sjøaure senere i sesongen. Begge deler gjelder for alle vassdrag innen virkeområdet for forskriften.

- Det skal i gjennomsnitt være maksimalt 5 lus per utvandrende vill laksesmolt fanget i virkeområdet for forskriften.

- ◆ NJFF/NJFF-Hordaland krever at konkrete tiltak for å styrke villaksebestandene rundt Hardangerfjorden intensiveres, tiltak som oppfisking av rømt laks på gyteplassene om høsten, habitatforbedrende tiltak som i vassdragene, styrking av lokale klekkerier, bygging av genbank samt gjennomføring av foreslåtte tiltak i ny plan for sjøaurevassdrag i Hardanger. Dette må finansieres av FKD eller av oppdrettsindustrien selv.

Vennlig hilsen
NORGES JEGER- OG FISKERFORBUND

Øyvind Fjeldseth
Fiskekonsulent

Alv Arne Lyse (sign.)
Fylkessekretær NJFF-Hordaland